

A woman with short dark hair, wearing a dark grey pinstriped suit jacket over a white collared shirt, is seated in a blue wheelchair. She is smiling slightly and looking towards the camera. Her right hand is on the keyboard of a blue Acer laptop, and her left hand is on the mouse. The laptop is on a blue desk. In the background, there is a blurred office environment with a blue wall and a yellow logo featuring a stylized figure with arms raised. The overall lighting is bright and professional.

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ
ПРАЦІВНИКІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ**

Ми Є!

РОБОТОДАВЦЯМ

Організація навчання працівників з інвалідністю

Навчання людей з інвалідністю може проводитись у разі:

- неможливості підібрати роботу через відсутність у людини необхідної кваліфікації;
- необхідності змінити кваліфікацію у зв'язку з відсутністю роботи, що відповідає професійним навичкам людини з інвалідністю;
- втрати здатності виконувати роботу за попередньою професією;
- відсутності професії;
- необхідності підібрати роботу людині з інвалідністю відповідно до рекомендацій медико-соціальної експертної комісії.

Навчання працівників з інвалідністю може передбачати:

- відновлення знань та навичок;
- підвищення кваліфікації;
- набуття фаху тими, хто не мав його раніше;
- зміну фаху тими, хто не може продовжувати працювати на попередньому місці роботи через обмеження життєдіяльності.

Навчання на робочому місці

Професійне навчання під конкретне робоче місце в багатьох випадках задовольняє вимоги роботодавця до працівника з інвалідністю певної кваліфікації. Традиційний спосіб такого професійного навчання – через систему наставництва, коли досвідченого працівника офіційно закріплюють за учнем і той передає йому навички та знання.

Індивідуальне навчання безробітних безпосередньо на підприємстві можна організувати за допомогою центру зайнятості за умови, що підприємство є платником внесків до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття і має потребу в робітниках певної професії в обмеженій кількості.

Навчання на підприємстві передбачає:

- опанування безробітними робітничих професій для подальшого їх працевлаштування на цьому підприємстві (для підготовки робітників за професіями, де виконання робіт пов'язане з підвищеною небезпекою, індивідуальна форма навчання не використовується);
- навчання за індивідуальними навчальними планами та програмами, відповідно до вимог державних стандартів безпосередньо на робочому місці;

- *встановлення тривалості навчання* згідно з типовими навчальними планами та програмами;
- *розроблення* для кожного слухача (або групи слухачів) *графіка*, в якому передбачено черговість консультацій та практичних занять;
- *самостійне опанування слухачем теоретичного курсу*, надання викладачем консультацій в обсязі не більше за 15% теоретичного курсу;
- *призначення інструктора* з числа висококваліфікованих робітників;
- *виділення* кожному робітнику, який навчається на підприємстві, на весь період навчання *робочого місяця*, оснащеного необхідним обладнанням, інструментами, сировиною та матеріалами;
- *зарахування на навчання* за наказом керівника підприємства на підставі направлення центру зайнятості із зазначенням терміну навчання та прізвища, ініціалів керівника навчання від підприємства;
- *завершення навчання кваліфікаційною атестацією*, у разі успішного проходження якої слухачам присвоюється кваліфікація з набутої професії відповідного розряду (категорії).

Для проведення індивідуального навчання на підприємстві потрібні такі документи:

- *договір* встановленого зразка про організацію навчання;
- *кошторис* витрат, розрахований на кількість осіб, яких направляють на навчання;
- *довідка про розмір ставок*, які підприємство сплачує до фондів;
- *наказ про зарахування на навчання та наказ про відрахування*;
- *щомісячний табель відвідування*;
- *протокол засідання кваліфікаційної комісії*;
- *акт виконаних робіт*;
- *картка обліку теоретичних занять* (заповнюється на кожного слухача, у ній зазначаються дати і теми проведених консультацій, кількість годин на кожному з них, відомості про консультанта);
- *щоденник виробничого навчання* заповнює працівник під керівництвом інструктора виробничого навчання (по кожній темі виробничого навчання до щоденника заносять дату та тему заняття згідно з індивідуальною навчальною програмою, назву, стислий зміст і обсяг виконаної роботи, фактичний час, витрачений на її виконання. Після закінчення навчання заповнений щоденник з підписом подається до кваліфікаційної комісії, яку створюють на підприємстві).

Кількість годин теоретичного навчання (15% від теоретичного курсу) оплачується за ставками погодинної оплати праці. Керують виробничим навчанням за індивідуальними планами та програмами інженерно-технічні працівники або висококваліфіковані робітники (інструктори) без увільнення від основної роботи. Оплата їхньої праці здійснюється так: 5% від суми основної заробітної плати, яку вони отримують за основним місцем роботи, за наявності одного-двох слухачів, 10% – трьох-чотирьох слухачів.

До кошторису витрат при індивідуальній формі навчання на підприємстві вносять нарахування на заробітну плату до відповідних фондів, господарські витрати в період консультацій, канцелярські витрати для навчальних цілей, оплату бланків державного зразка про закінчення навчання та присвоєння відповідної професії, кваліфікації.

Індивідуальне навчання здійснюються за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття(1).

Стажування

Стажування – різновид підвищення кваліфікації робітників і фахівців з метою засвоєння людиною найкращого вітчизняного чи зарубіжного досвіду, набуття практичних умінь і навичок для виконання обов'язків на займаній посаді або на посаді, на яку претендує безробітний. Стажування проводиться на підприємстві, в організації, установі.

На стажування *направляються безробітні*, які раніше здобули професійну освіту і потребують досвіду практичної роботи (розширення компетенції) за набутою професією (спеціальністю), або ті, які тривалий час не працювали і бажать відновити чи удосконалити свої знання, уміння та навички в практичній діяльності.

Для проведення стажування на виробництві потрібні такі документи:

- *договір* встановленого зразка про організацію стажування; договір може укладатися як індивідуально, так і на групу за однією професією (спеціальністю) в межах одного підприємства з визначенням робочого місця кожного стажиста;
- *кошторис витрат*, розрахований на кількість осіб, яких направляють на стажування;
- *накази керівника підприємства* про зарахування на стажування на підставі направлення центру зайнятості (з зазначенням порядку, терміну навчання та керівника навчання від підприємства) і про закінчення стажування;
- *щомісячний табель відвідування*;
- *письмовий висновок про результати стажування* безробітного, затверджений керівником підприємства;
- *програми стажування* (де визначається термін стажування не більше трьох місяців з урахуванням 40-годинного тижневого навантаження, зміст завдань та обсяг часу, відведений на їх виконання);
- *індивідуальні плани стажування* за робітничими професіями, які затверджує керівник підприємства, організації, установи за погодженням з

1. Положення про порядок надання Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття послуг із професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, затверджене наказом Міністерства праці та соціальної політики України і Міністерства освіти і науки України 13.02.2001 р. №53/59.

регіональним центром зайнятості;

- *звіт про стажування*, який складає безробітний і подає керівнику стажування не пізніше ніж у передостанній день стажування. Він має містити відомості про виконання всіх розділів програми, зокрема розділу з охорони праці та стислі пропозиції безробітного стосовно набутого досвіду.

Слухачам, які завершили курс й успішно пройшли кваліфікаційну атестацію, за рішенням кваліфікаційної комісії видається документ установленого зразка, відповідно до чинного законодавства (свідоцтво про підвищення кваліфікації).

Якщо безробітного не можуть працевлаштувати на підприємстві, де він проходив стажування, підприємство надає йому рекомендаційного листа за підписом керівника підприємства.

Керує стажуванням фахівець, який відповідає за:

- розробку програми стажування;
- надання методичної допомоги стажисту щодо виконання програми стажування, також він контролює її виконання;
- консультування стажиста в процесі стажування;
- перевірку звіту про стажування безробітного;
- підготовку письмового висновку стосовно результатів стажування безробітного із зазначенням його професійного рівня, ділових та організаційних здібностей, оцінкою набутого досвіду;
- підготовку рекомендаційного листа у разі необхідності працевлаштування безробітного на цьому підприємстві.

У разі проведення стажування спеціалістів із числа безробітних оплата праці керівнику стажування здійснюється із розрахунку п'ять академічних годин на тиждень на одного слухача за ставками погодинної оплати праці. Оплата стажування безробітних за робітничими професіями здійснюється на умовах оплати навчання за індивідуальною формою безпосередньо на виробництві. До кошторису витрат за навчання вносяться нарахування на заробітну плату. Господарські, навчальні витрати до кошторису не вносяться.

Індивідуальне стажування здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Навчання в навчальних закладах на замовлення роботодавця

Професійне навчання особи з інвалідністю може здійснюватися за рахунок:

- самої особи;
- роботодавця;
- Фонду соціального захисту інвалідів;
- Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Роботодавець може провести професійне навчання особи з інвалідністю у навчальних закладах коштом підприємства, повністю або частково компенсувавши вартість навчання. Як правило, у таких випадках укладається тристороння угода між роботодавцем, навчальним закладом та людиною, яка навчатиметься, а потім (чи одночасно, якщо йдеться про заочну форму освіти) працюватиме на підприємстві.

Існують й інші можливості для професійного навчання людей з інвалідністю

Перекваліфікація працівника, чия інвалідність пов'язана з виробництвом

Навчання та перекваліфікація відбуваються відповідно до висновку лікарсько-консультаційної комісії або МСЕК, якщо внаслідок ушкодження здоров'я або заподіяння моральної шкоди потерпілий не може виконувати попередню роботу.

Навчання відбувається коштом Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України(2).

Навчання людини з інвалідністю, яка зареєстрована як безробітна і є застрахованою особою

Навчання організовує державна служба зайнятості відповідно до потреб ринку праці. Воно може відбуватися і на замовлення роботодавця.

Професійне навчання інваліда проводиться в професійно-технічних та вищих навчальних закладах, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності та підпорядкування (за наявності в них ліцензії на надання освітніх послуг). У разі коли інвалід потребує спеціальних умов для професійного навчання відповідно до індивідуальних програм реабілітації, державна служба зайнятості організовує навчання в навчальних закладах, у яких для цього створено необхідні умови.

2. П. 8 ст. 21 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 21.12.2000 р. № 2180-III

Фінансування навчання відбувається коштом Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Навчання людини з інвалідністю, яка зареєстрована як безробітна і є незастрахованою особою

Навчання відбувається коштом Фонду соціального захисту інвалідів.

ФСЗІ здійснює фінансування:

– професійного навчання (професійну підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку) інвалідів, які зареєстровані в установленому порядку в державній службі зайнятості як безробітні та відповідно до законодавства не мають права на допомогу з безробіття, у професійно-технічних, вищих (I-IV рівень акредитації) та інших навчальних закладах для здобуття професії за направленням державної служби зайнятості;

– професійного навчання молоді із числа інвалідів після закінчення спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх навчальних закладів на спеціалізованих робочих місцях на підприємствах, організаціях громадських організацій інвалідів за наявності в них ліцензії на надання освітніх послуг;

– навчання безробітних інвалідів – шляхом оплати вартості їх навчання та перекваліфікації у професійно-технічних, вищих (I-IV рівня акредитації) та інших навчальних закладах для здобуття професії(3) .

Фінансування витрат на навчання людини з інвалідністю коштом ФСЗІ, зазвичай, здійснюється один раз для здобуття особою одного освітньо-кваліфікаційного рівня в межах одного освітнього рівня (професійно-технічна освіта, базова вища освіта та повна вища освіта) або здобуття професійних навичок та знань при навчанні на підготовчих курсах.

Навчання людей з інвалідністю на базі центрів професійної реабілітації інвалідів

У центрах професійної реабілітації, окрім власне професійної, паралельно відбувається медична, соціальна та психологічна реабілітації. Тому навчання у таких центрах доцільно розглядати у разі травми та захворювання працівника, унаслідок яких він не зможе надалі працювати на своїй посаді. Отже разом із медичною реабілітацією, працівник може пройти і перекваліфікацію.

Інформацію про центри професійної реабілітації інвалідів та спеціальності за якими вони навчають можна отримати в центрах зайнятості та місцевих органах праці та соціального захисту населення.

Навчання відбувається коштом Фонду соціального захисту інвалідів.

3. Ст. 20 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 р. № 875-ХІІ та Порядок використання суми адміністративно-господарських санкцій та пені за невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування інвалідів, що надійшли до державного бюджету, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 р. № 70.

Навчання працівників з інвалідністю коштом соціальних фондів

Назва фонду	Хто має право на підтримку	Що фінансується	Підстава
<p>Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.</p>	<p>Працівник, який має інвалідність, пов'язану з виробництвом, і який не може виконувати попередню роботу.</p>	<p>Навчання потерпілого та перекваліфікація у навчальних закладах або на договірній основі в інших закладах перенавчання людей із інвалідністю.</p>	<p>Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»</p>
<p>Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.</p>	<p>Зареєстровані у державній службі зайнятості безробітні інваліди (за винятком інвалідів, що належать до незастрахованих осіб).</p>	<p>Професійна підготовка, підвищення кваліфікації та перепідготовка у професійно-технічних, вищих (I-IV рівень акредитації) та інших навчальних закладах для здобуття професії, а також професійне навчання молоді на спеціалізованих робочих місцях на підприємствах, організаціях громадських організацій інвалідів.</p>	<p>Положення про порядок надання Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття послуг із професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, затверджені наказом Міністерства праці та соціальної політики України і Міністерства освіти і науки України 13.02.2001 р. №53/59.</p>
<p>Фонд соціального захисту інвалідів</p>	<p>Зареєстровані у державній службі зайнятості безробітні інваліди (які належать до нестрахованих осіб)</p>	<p>Професійна підготовка, підвищення кваліфікації та перепідготовка у професійно-технічних, вищих (I-IV рівень акредитації) та інших навчальних закладах для здобуття професії, а також професійне навчання молоді на спеціалізованих робочих місцях на підприємствах, організаціях громадських організацій інвалідів</p>	<p>Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», Порядок використання суми адміністративно-господарських санкцій та пені за невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування інвалідів, що надійшли до державного бюджету, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 р. №70; Порядок проведення професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки інвалідів, зареєстрованих у державній службі зайнятості, коштом Фонду соціального захисту інвалідів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. №1836</p>

За детальною інформацією звертайтеся, будь-ласка,
до консультантів центру зайнятості
8-800-50-50-600

За потреби скористайтеся Інтернет-сторінками:
www.dcz.gov.ua
www.trud.gov.ua

Проект Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй
Міжнародної організації праці та Державного центру зайнятості
"Соціальна інтеграція людей з інвалідністю
шляхом забезпечення доступу до зайнятості"